

Notitie Evaluatie Natuurvriendelijke Oevers, inzake watergang tussen Gein en Reigersbos

Aan de Raadscommissie Ruimtelijke Ontwikkeling, Verkeer en Beheer

Van U. Vyent

Datum 15 november 2011

Inleiding

Stadsdeel Amsterdam Zuidoost heeft in 2003 geld vanuit de voltooiingwerken Gaasperdam ter beschikking gesteld voor de realisatie van een ecologische zone tussen de Hoge Dijk en de Gaasperplas. Ook Waternet en Provincie Noord-Holland hebben subsidies ter beschikking gesteld. Het terrein was ingericht met gazonvelden, bomen en heestervakken die niet aantrekkelijk waren om het natuurlijk te beheren. In mei 2005 is begonnen met de aanleg van de ecologische zone. De werkzaamheden zijn in maart 2006 afgerond.

In het *Beheerplan Ecologische zone Reigersbos* voor dit gebied is aangegeven dat na realisatie voor de duur van vijf jaar op een aantal plekken geen beheeractiviteiten zouden worden uitgevoerd. Dit om de natuur de vrije hand te geven zich te ontwikkelen. Na vijf jaar zou de ontwikkeling van het groen geëvalueerd worden om te kijken of het beheer moet worden aangepast.

Bij de besluitvorming is deze evaluatie toegezegd aan de stadsdeelraad. Voorliggende evaluatie is het resultaat.

Na de periode van vijf jaar is in april 2011 het gebied geschouwd en is gekeken of de werkzaamheden en het uitgevoerde beheer het juiste effect hebben. Het gebied is genoeg tot rust gekomen en de natuur heeft zich genoeg ontwikkeld om de eerste evaluatie te rechtvaardigen. Voor het meten van sommige effecten is het gebied echter nog te jong. Om de toekomstige ontwikkeling te kunnen blijven volgen, zal Dienst Ruimtelijke Ordening worden benaderd met het verzoek het gebied toe te voegen aan de natuurwaardenkaart van Amsterdam. Hierdoor zal het gebied en zijn ontwikkeling periodiek worden gemonitord.

Doel van de aanpassingen

Het doel van de aanpassingen was het versterken van een zwakke schakel in de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur en het vergroten van het wateroppervlak. Het ontwikkelen en in stand houden van de ecologische verbindingszone zou moeten leiden tot een habitat en migratiezone voor verschillende doelsoorten (bunzing, fuut, snoek, vlinder, libel, ringslang, groene kikker en padden).

Uitgevoerde werkzaamheden

Er is onder andere een eiland gecreëerd ter hoogte van de Soesterberghof en de Werkhovenstraat als rustgebied voor vogels en dieren. Bij de Werkhovenstraat is een paddenpoel aangelegd en de oevers zijn afgegraven om ze toegankelijker te maken voor natte kruidenvegetatie.

Belangrijkste conclusies

Over de brede lijn hebben de aanpassingen het gewenste effect. De diversiteit aan planten- en diersoorten is aanmerkelijk toegenomen. Plantensoorten als het wilgenroosje, fluitenkruid, kruipende boterbloem, smeerwortel, wilde peen, hondsdrif komen nu voor.

Vogelsoorten als de fuut, wilde eend, reiger, meerkoet, mus, pimpelmees, koolmees, merel, oeverzwaluw, Kievit en veldleeuwerik zijn aanwezig. Het gaat hierbij om soorten die voor de realisatie van de ecologische zone maar beperkt of niet in het gebied voorkwamen. Ook zijn er sterke aanwijzingen dat verscheidene diersoorten de zone gebruiken om zich van gebied naar gebied te verplaatsen. Ook gebruiken scholen het gebied tegenwoordig voor natuureducatie.

Omdat de aanpassingen relatief recent zijn, kan het gebied zich nog verder ontwikkelen. Daardoor zijn sommige beoogde effecten nog niet helemaal gerealiseerd. Zo hebben de aangelegde broeihopen nog niet het gewenste effect. Streven was om hiermee ringslangen in het gebied te krijgen. Dit is nog niet gelukt, hier is mogelijk meer tijd voor nodig. Besloten is om met een ringslangspecialist te bespreken of er misschien extra maatregelen moeten worden genomen. De ringslang komt wel voor in het aangrenzende natuurgebied de Hoge Dijk.

Er zijn op dit moment geen fysieke aanpassingen nodig in het gebied. In het beheer zijn enige aanpassingen nodig om de natuur verder te versterken. Deze aanpassingen kunnen budgetneutraal worden uitgevoerd.

Toegevoegde natuurwaarde

Vergeleken met de situatie voor de realisatie van natuurvriendelijke oevers, is de diversiteit in flora en fauna aanwijsbaar toegenomen. Door een grotere aanwezigheid en verscheidenheid van kruiden komen er meer insecten bijvoorbeeld libel, hommelt, bij en waterjuffer voor die voedsel vormen voor een verscheidenheid aan vogels, kleine zoogdieren en reptielen.

De verwilderde beplanting, waaronder braamstruiken, heeft er voor gezorgd dat in het gebied nu meer kleine zangvogels voorkomen. De aanwezige verwilderde beplanting lijkt een ideale habitat voor vogels als de nachtegaal. Deze zijn echter nog niet gesignaleerd. Ook de nieuwe oevervegetatie heeft geleid tot een grotere diversiteit in soorten. En de nat/drooggebieden trekken weidevogels die vanuit het weidegebied achter De Hoge Dijk komen fourageren.

Op het eiland ter hoogte van de Soesterberghof en de Werkhovenstraat zijn de zwaan, wilde eend, waterhoen, meerkoet en fuut gesignaleerd. Van verschillende soorten is geconstateerd dat zij nu in het gebied broeden. Dit is een duidelijk teken dat de rustfunctie van het gebied gerealiseerd is.

Verschillende scholen maken gebruik van het gebied voor natuureducatie. De verscheidenheid in landschapstypen met de combinatie van land en water, en de verscheidenheid in planten en dieren, maken het gebied hier zeer geschikt voor. In het beheer wordt rekening gehouden met deze functie.

Functie als ecologische verbindingzone

Of verschillende diersoorten de nieuwe verbindingzone inderdaad gebruiken om van het ene gebied naar het andere te migreren, vergt gedegen onderzoek en is in de evaluatie niet als zodanig waargenomen. Wel zijn er sterke aanwijzingen dat dit het geval is. In het gebied zijn meerdere foeragerende aalscholvers en reigers gezien. Dit duidt op de ruime aanwezigheid van vissen. Deze hebben vrij doorgang tussen de Gaasperplas en het natuurgebied de Hoge Dijk. De oevers en de aangelegde paddenpoel vormen een verbindingroute voor kikkers en padden, die volop in het gebied voorkomen. De gerealiseerde broeihopen hebben nog niet geleid tot de aanwezigheid van ringslangen. Wellicht dat hier nog wat meer tijd voor nodig is. De condities ter plaatse voor ringslangen lijken goed.

Evaluatie per beheertype:

In de evaluatieronde is ook gekeken naar het effect van het toegepaste beheer. In de ecologische zone zijn verschillende beheertypen en deze worden in het beheerplan van 2003 per gebied onderscheiden en beschreven. Over de huidige situatie zoals die tot 26 april 2011 is beheerd, wordt deze ook per beheergebied op dat moment omschreven.

- **Gazons en voetbalvelden.**

Het gazon wordt op kwaliteit B onderhouden. Het gazon langs de gebruikersroute

wordt kort gehouden om het zicht en de gebruiksvriendelijkheid te behouden. Bij de bomen in het gazon wordt rondom de stamvoet niet gemaaid om de kruiden hier te laten groeien. Het voetbalveld bij de basisscholen maakt geen deel uit van de ecologische zone, maar grenst hier aan.

▪ **Glanshaverhooiland**

Streefbeeld; Het ontwikkelen van een gevarieerde vegetatie zodat het gebied aantrekkelijker wordt voor de vlinders en insecten. Op hun beurt worden deze weer aantrekkelijker voor de kleine zoogdieren, reptielen en vogels. Het blijkt dat het gebied veel wordt betreden door hondenuitdrijvers waardoor de diversiteit van de vegetatie zich niet optimaal kan ontwikkelen en het streefbeeld niet is behaald. (foto 1)

Aandachtspunt; het maaibeleid aanpassen zoals in het beheersplan staat omschreven. Dan kan het eindbeeld wel behaald worden.

▪ **Oevervegetatie**

Streefbeeld; De oevervegetatie bevindt zich op de overgang van land en het water. De vegetatie bestaat uit een bloemrijk rietland met moerassoorten o.a. de dotterbloem, koekoeksbloem, moerasspirea, grote wederik, pinksterbloem en pitrus. Door de huidige gevarieerde vegetatie trekt het diverse insecten en vlinders aan. Tevens is dit gebied van belang voor groene kikker, bruine kikkerringslang en modderkruiper.

Het streefbeeld is gehaald en het huidige maaibeleid voortzetten.

Aandachtspunt; Het gevarieerd houden van de vegetatie blijft een aandachtspunt voor de beheerder. (foto 2)

▪ **Broeihopen**

Streefbeeld; Deze hopen zijn aangelegd om de migratie van de ringslang te bevorderen.

De gemaakte broeihopen hebben tot op heden niet het gewenste resultaat opgeleverd maar blijft in het beheer wel een aandachtspunt. Mogelijk is meer tijd nodig om de ringslang in het gebied te krijgen. Misschien goed om met een ringslangspecialist contact op te nemen hoe men de ringslang kan stimuleren om naar dit gebied te komen.

▪ **Poelen**

Streefbeeld; een gebied te creëren die belangrijk is voor de voortplanting van de amfibie.

Het gebied heeft zich optimaal ontwikkeld dit blijkt uit de weelderige plantengroei zoals kruipende boterbloem, wilde peen, fluitenkruid, wildgroei van wilg, berk, els en riet. Het is van belang om ca. 50% van de wilde vegetatie te verwijderen, met name de wildgroei van wilg, berk, els en riet. Dit om te voorkomen dat uiteindelijk de poel dichtgroeit en weer land wordt.

Aandachtspunt voor beheer. (foto 3)

▪ **Open water**

Streefbeeld is om een optimale en diverse plantengroei te verkrijgen.

Diverse waterplanten met drijvende bladeren hebben zich ontwikkeld. De drijfplanten zoals de gele plomp, watergentiaan en waterlelie die het leefgebied vormen voor de libellen en de kokerjuffers hebben zich goed vermeerderd.

De ondergedoken planten die voor een goede zuurstofhuishouding en helder water zorgen zijn het hoornblad, waterpest en fonteinkruid. Planten die goed zijn gegroeid en een belangrijke functie hebben voor het paaien, foerageerplaats en als schuilplaats voor vissen. (foto 4)

Aandachtspunt; Het streefbeeld is gehaald maar blijft een aandachtspunt. Wel is het belangrijk om enkele locaties open te houden om dicht groeien tegen te gaan

▪ **Eilanden**

Streefbeeld; een natuurlijke groei te krijgen met een minimale ingreep.

Bij de herinrichting zijn enkele bomen extra aangeplant en door de droge voorjaar/zomer hebben enkele bomen het niet gehaald. De overige bomen hebben zich goed ontwikkeld en worden de enkele dode bomen niet gemist. De beplanting en kruiden kunnen zich door de minimale ingreep goed ecologisch ontwikkelen. (foto 5)

Resultaat is gehaald en alleen het noodzakelijke onderhoud moet hier gebeuren.

▪ **Strooiselruigte**

Streefbeeld om een diversiteit aan planten en kruiden te verkrijgen.

In het gebied overheerst het riet samen met de soorten als harig wilgenroosje, gewone engelwortel, koninginnenkruid, kattenstaart, moerasandoorn, moerasspirea, gele lis en grote egelskop. De gevarieerde plantengroei is een zone die belangrijk is voor vogels, vissen, amfibieën en reptielen.

Aandachtspunt; Het streefbeeld is gehaald door de gevarieerde plantengroei en de genomen beheersmaatregel. (foto 6)

▪ **Heestervakken**

Streefbeeld een gevarieerde beplanting voor de flora en fauna te verkrijgen.

Door de aanplant is er een diversiteit van beplanting aanwezig. De beheersmaatregel is te zorgen voor een dunning waarna de heesters zich kunnen verjongen en rijkere bloei gaan krijgen. Hierdoor gaan meer insecten en vogels naar het gebied komen.

Aandachtspunt; Het streefbeeld is nog niet gehaald omdat het gebied nog te jong is. Blijft te allen tijde een beheers aandachtspunt.

Bijlage: foto's natuurgebied Reigersbos-Gein